



**DIȚIONARE
 PENTRU MOBILE ȘI TABLETE**

PLATFORME
 Apple iPhone/iPad
 Google Android
 Windows Phone



gramatica limbii italiene contemporane

LINGHEA

Libris .RO

Gramatica limbii italiene contemporane

Volumul a fost elaborat de colectivul de autori al Linghea S.R.L.

Publicat de editura Linghea din Timișoara, 2013.

Ediția I

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Gramatica limbii italiene contemporane. – Timișoara : Linghea, 2013

ISBN 978-606-93130-7-7

811.131.1

© Lingea s.r.o., 2013
www.linghea.ro

Toate drepturile sunt rezervate.

Niciun fragment al acestei publicații nu poate fi reprodus, copiat sau transmis fără acordul scris al editurii.

Printed in EU.

Cuvânt înainte	7
Bibliografie	8

1 Pronunția 10

1.1 Alfabetul italian	10
1.2 Accentul	14
1.3 Eliziunea și apocoparea	15

2 Substantivele 18

2.1 Genul substantivelor	18
2.2 Pluralul substantivelor	22

3 Adjectivele 25

3.1 Genul și numărul adjectivelor	26
3.2 Poziția adjectivelor	27
3.3 Gradele de comparație ale adjectivelor	29
3.4 Adjective folosite cu valoare adverbială	32
3.5 Adjective substantivate	32

4 Articolul 33

4.1 Articolul hotărât	33
4.2 Articolul nehotărât	37
4.3 Articolul partitiv	38
4.4 Omiterea articolului	39
4.5 Articolul înaintea substantivelor proprii	41

5 Pronumele 42

5.1 Pronumele personale	42
5.2 Pronumele reflexive	44
5.3 Pronumele posesive	45
5.4 Pronumele demonstrative	47
5.5 Pronumele interogative	48
5.6 Pronumele relative	49
5.7 Pronumele nehotărâte	51
5.8 Particulele pronominale „ci” și „ne”	53

6 Numeralesle 56

6.1 Numeralesle cardinale	56
6.2 Numeralesle ordinale	59
6.3 Frațiile	59
6.4 Numeralesle multiplicative	60
6.5 Exprimarea orei, datei și a secolelor	61

7 Verbele	63
7.1 Negarea verbală	63
7.2 Verbele auxiliare	64
7.3 Verbele de modalitate	65
7.4 Conjugarea verbelor	66
7.5 Modul indicativ	67
7.6 Conjunctivul	79
7.7 Modul condițional	89
7.8 Modul imperativ	92
7.9 Infinitivul	93
7.10 Participiul	97
7.11 Gerunziul	100
7.12 Diateza pasivă	102
7.13 Aspectul verbal	103
7.14 Verbele impersonale	104
7.15 Construcții cu infinitivul	105
7.16 Concordanța timpurilor	108
7.17 Propozițiile condiționale	109
8 Adverbele	111
8.1 Adverbe simple	111
8.2 Adverbe derivate	112
8.3 Alte modalități de formare a adverbelor	113
8.4 Gradele de comparație ale adverbelor	113
9 Prepozițiile	114
9.1 Folosirea prepozițiilor	115
10 Conjunțiile	125
10.1 Conjunții coordonatoare	125
10.2 Conjunții subordonatoare	126
11 Interjecțiile	132
12 Topica	133
13 Vorbirea indirectă	134
14 Ortografia și punctuația	135
14.1 Scrierea cu majusculă	135
14.2 Punctul	136
14.3 Virgula	137
14.4 Punct și virgulă	138
14.5 Două puncte	138

15 Formarea cuvintelor	139
15.1 Compunerea	139
15.2 Derivarea	140
15.3 Împrumuturile din alte limbi	144
16 Lista verbelor neregulate	145
Index	156

1 Pronunția

Respect pentru oameni și cărți

1.1 Alfabetul italian

a	[a]	i	[i]	q	[ku]	y	[ipsilon]
b	[bi]	j	[i lunga]	r	[erre]	z	[dzeta]
c	[ci]	k	[kappa]	s	[esse]		
d	[di]	l	[elle]	t	[ti]		
e	[e]	m	[emme]	u	[u]		
f	[effe]	n	[enne]	v	[vu]		
g	[gi]	o	[o]	w	[doppia vu]		
h	[akka]	p	[pi]	x	[iks]		

Y se numește și **i greca**.Literale **j**, **k**, **x**, **y** și **w** se întâlnesc numai în cuvintele de origine străină și în numele proprii.▶ **jazz**, **karate**, **xenòfobo**, **kayak**, **week-end****Pronunția consoanelor și a grupurilor de litere**

ca, co, cu	[ka], [ko], [ku]	cia, cio, ciu	[ča], [čo], [ču]
ci, ce	[ci], [ce]	gia, gio, giu	[ğa], [ğo], [ğu]
chi, che	[ki], [ke]	chia, chio, chiu	[kia], [kio], [kiu]
gi, ge	[gi], [ge]	ghia, ghio, ghiu	[ghia], [ghio], [ghiu]
ghi, ghe	[ghi], [ghe]	gli	[li]
sci, sce	[ši], [še]	gn	[nʰ]
scia, scio, sciu	[ša], [šo], [šu]		

CÎnainte vocalelor **a**, **o**, **u** și înaintea consoanelor se pronunță puternic, precum [k].▶ **campo** [kampo], **coprire** [koprire], **cultura** [kultura], **classico** [klassiko], **crema** [krema]Înainte vocalelor **e**, **i** se pronunță slab, ca [ç].▶ **ceco** [ceko], **cinema** [cinema]**Atenție!** Dacă între **c**, **e** și **i** se intercalează litera **h**, se pronunță puternic. A se vedea alineatul privind litera **h**.În silabele **cia**, **cio**, **ciu**, litera **i** nu se pronunță.▶ **pancia** [panča], **cioccolata** [çokkolata], **fanciullo** [fančullo]**G**Înainte vocalelor **a**, **o**, **u** și înaintea consoanelor se pronunță puternic, ca [g].▶ **gamba** [gamba], **gola** [gola], **anguria** [anguria], **grazie** [gratie], **globale** [globale]Înainte vocalelor **e**, **i**, se pronunță slab, ca [ğ].▶ **gemelli** [gemelli], **ginnastica** [ginnastika]**Atenție!** Dacă între **g**, **e** și **i** se intercalează și litera **h**, se pronunță puternic. A se vedea alineatul privind litera **h**.În silabele **gia**, **gio**, **giu**, litera **i** nu se pronunță.▶ **giallo** [ğallo], **giocare** [ğokare], **giusto** [ğusto]Silaba **gli** dinaintea unei vocale sau de la sfârșitul cuvântului se pronunță ca un **l** muiat urmat de **i**.▶ **gli** [li], **figli** [fi'li], **moglie** [mol'le]Grupul consonantic **gn** se pronunță ca un **n** muiat urmat de **i**.▶ **bagno** [banio], **ogni** [on'i], **gnocco** [niokko]**H**În limba italiană, consoana **h** nu se pronunță.▶ **hobby** [obbi], **handicap** [andikap]În cazul în care consoanele **c** sau **g** sunt urmate de consoana **h**, pronunția literelor [k], [g] va fi puternică.• **chi**, **che**▶ **chilometro** [kilometro], **perché** [perke]• **ghi**, **ghe**▶ **funghi** [funghi], **ghetto** [ghetto]**Q**Se pronunță precum [k]. Este întotdeauna urmat de vocala **u** și de o altă vocală oarecare. În acest caz, **u** are rol de semivocală și se pronunță ca **w** englezesc.▶ **questo** [kwesto], **quando** [kwando]**S**

Se pronunță fie ca [s], fie ca [z], în funcție de poziția sa în cuvânt:

• Se pronunță [s] înaintea unei vocale de la începutul cuvântului, la sfârșitul cuvântului, înaintea consoanelor [k], [f], [p] și [t], după o consoană și după **s** dublu.▶ **sole** [sole], **gratis** [gratis], **scatola** [ˈskatola], **sfondo** [sfondo], **sport** [sport], **stanza** [stanta], **pensare** [pensare], **discutere** [dis'kutere], **sasso** [sasso]

- Se pronunță [z] înaintea consoanelor [b], [d], [g], [l], [m], [n], [r] și [v] la începutul și în mijlocul cuvântului
 - ↳ *sbandare* [zbandare], *sdegno* [zdeno], *sguardo* [zguardo], *slitta* [zlitta], *smarrire* [zmarrire], *snella* [znella], *svelto* [zvelto]
- și între două vocale.

Conform normelor fonetice, în aceste cazuri ar trebui să se pronunțe [s] (în discursurile oficiale, în mass-media etc.), această regulă este însă în prezent respectată din ce în ce mai puțin. O altă situație este în sudul Italiei, unde se pronunță [s] chiar și în limba neliterară.

↳ *casa* [ka:za], *cosa* [ko:za], *musica* [ˈmuzika]

Silabele **sci**, **sce** se pronunță ca silabele românești **și**, **șe**,

↳ *scienza* [șiența], *scemo* [șemo]

iar silabele **scia**, **scio**, **sciu**, ca silabele românești **șa**, **șo**, **șu**.

↳ *sciarpa* [șarpa], *sciopero* [șopero], *prosciutto* [proșutto]

Atenție la cuvintele derivate din cuvântul **sci** (*ski*). În acestea, **i** se pronunță,

↳ *sciare* [șiare], *sciovia* [șioviia]

Z

Se pronunță sonor [dz] sau surd [tʃ].

Ca [dz] se pronunță:

- la începutul cuvântului, dacă este urmat de două vocale sau dacă următoarea silabă începe cu o consoană sonoră [b], [d], [g], [l], [m], [n], [r], [v] sau [dz]
 - ↳ *zoo* [dzoo], *zanzara* [dzandzara]
- dacă se află între două vocale
 - ↳ *zona* [dzona], *zero* [dzero], *ozono* [odzono], *lo zuccherò* [loˈdzukkerò]
- în sufixele **-izzare** și **-izzazione**.
 - ↳ *realizzare* [realidzare], *realizzazione* [realidzațio:ne]

Ca [tʃ] se pronunță:

- la începutul cuvântului, dacă următoarea silabă începe cu o consoană surdă [k], [f], [p] și [t]
 - ↳ *zappare* [tappare], *zaffo* [taffo]
- în sufixele **-anza**, **-azione**, **-enza**, **-izia**, **-onzolo**, **-inzola**
 - ↳ *speranza* [speranța], *inflazione* [inflațio:ne], *accoglienza* [akkoliența]

- dacă după **z** urmează **io**, **ia**, **ie**
 - ↳ *amicizia* [amiˈtʃia], *poliziotto* [poliˈtʃotto], *agenzia* [aˈgenția], *grazie* [graˈtʃie]
- dacă **z** este consoană dublă.
 - ↳ *terazza* [terața], *carrozza* [karroța]

De la aceste reguli sunt însă și multe excepții.

↳ *mezzo* [medzo], *azienda* [adzienda], *zafferano* [dzafferano]

Uneori, ca urmare a variațiilor pronunției, sunt posibile ambele variante.

↳ *zucchero* [ˈdzukkerò] și [ˈtʃukkerò], *zio* [dzio] și [tʃio], *zuppa* [dzuppa] și [tʃuppa]

Consoanele duble

Pronunția sunetului din consoanele duble este mai lungă: [ff], [ll], [mm], [nn], [rr], [ss], [vv], sau ca o bălbăire, cu prelungirea sunetului în mod similar: [bb], [čč], [dd], [gg], [ddz], [dğ], [kk], [pp], [tt]. Însă în timpul pronunțării, **nu trebuie să se audă două sunete!**

↳ *cuffie* [kuffie], *crollo* [krollo], *commentare* [kommentare], *sonno* [sonno], *porre* [porre], *passo* [passo], *pubblico* [pubbliko], *cacciare* [kaččare], *addormentare* [addormentare], *raggruppare* [raggruppare], *appoggio* [appodđo]

Atenție! Respectarea pronunției consoanelor duble este obligatorie, unele cuvinte schimbându-și sensul tocmai datorită acestora.

↳ *caro* [ka:ro] (*drag*) – *carro* [karro] (*car*)
casa [ka:za] (*casă*) – *cassa* [kassa] (*casă de marcat*)
copìa [ko:pia] (*copie*) – *coppia* [koppia] (*pereche*)
nono [no:no] (*al nouălea*) – *nonno* [nonno] (*bunic*)
pala [pa:la] (*lopata*) – *palla* [palla] (*minge*)
pena [pe:na] (*pedeapsă*) – *penna* [penna] (*peniță*)

Diftongii

În limba italiană, vocalele alăturate pot fi pronunțate în aceeași silabă (*diftong*) sau în silabe diferite (*hiat*). Depinde întotdeauna de combinația vocalelor și de accent.

Diftongul poate fi format din:

- două vocale slabe, și anume **i**, **u**, dacă a doua dintre ele este accentuată
 - ↳ *piuma*, *più*
suino, *guida*
- o vocală neaccentuată slabă, și anume **i**, **u** și o vocală tare – **a**, **e**, **o**. Este valabil și pentru ordinea inversată a vocalelor.
 - ↳ *coppia*, *fieno*, *chioma*
guardo, *guerra*, *buono*

farai, sei, voi
causa, euro

Respect pentru oameni și cărți

DiŃiongii **ie** și **uo** se numesc și **mobili**, deoarece la cuvintele formate de la aceeași rădăcină, prin mutarea accentului pe o altă silabă, se pot modifica în **e** simplu sau **o** simplu.

- ▶ **viene** – *veniamo*
- piede** – *pedonale*
- muovo** – *movimento*
- buono** – la *bontă*

Hiatul (pronunțarea a două vocale alăturate în silabe diferite) apare la întâlnirea a:

- două vocale tari, și anume combinația vocalelor **a, e, o**
 - ▶ **paese**, **Aosta**
 - idea**, **neonato**
 - boa**, **poesia**
- două vocale slabe, dacă prima dintre ele este accentuată
 - ▶ **apri**, **gratuito**
- unei vocale accentuate slabe și a unei vocale neaccentuate tari, în orice ordine
 - ▶ **mia**, **vie**, **Dio**
 - ia**ina, **ate**ista, **ego**ista
 - pr**ua, **s**ue, **d**uo
 - pa**ura, **re**uccio

Prin accentul grav deasupra vocalei, indicăm aici poziția accentului.

- în derivate
 - ▶ **rie**vocare, **ria**perto, **scia**re, **tria**ngolo

Trifonții

În limba italiană, trifonții sunt întotdeauna compuși din două vocale slabe (și anume **i, u**) și una tare (**a, e, o**) și se pronunță cu o singură emisiune de voce.

- ▶ **buoi**, **tuoi**, **guai**, **segu**iamo

1.2 Accentul

În limba italiană, accentul este mobil. Poate cădea pe:

- **ultima silabă** (se marchează grafic cu accent grav deasupra vocalei)
 - ▶ **caff**é, **università**, **parler**ò

- **penultima silabă** – cel mai frecvent caz
 - ▶ **pane**, **libro**, **malato**, **parlare**
- **antepenultima silabă**
 - ▶ **tavolo**, **regola**, **psicologo**
- **a patra silabă de la sfârșit** – îndeosebi la formele verbale
 - ▶ **capitano**, **scrivimelo**

Accentul poate fi marcat grafic pentru a deosebi cuvintele care se scriu la fel, sensul lor fiind însă diferit, în funcție de poziția accentului. De ex.:

- ▶ **ancora** (incă) – **àncorà** (ancoră)
- capitano** (căpitan) – **căpitanò** (se întâmplă)
- leggere** (ușor) – **lèggere** (a citi)
- nettare** (a curăța) – **nèttare** (nectar)
- nocciolo** (alun) – **nòcciolo** (miez)
- perdono** (scuzare) – **pèrdono** (pierd)
- principi** (principii) – **prìncipi** (princiipi)
- tendine** (perdele) – **tèndine** (tendon)

De asemenea **cuvintele monosilabice** se scriu cu accent pentru a se distinge de omonimele respective:

<i>la</i> (art. hot.)	<i>là</i> (acolo)	<i>e</i> (și)	<i>è</i> (este)
<i>te</i> (pe tine, te)	<i>tè</i> (ceai)	<i>se</i> (dacă)	<i>sé</i> (sine, se)
<i>si</i> (se)	<i>si</i> (da)	<i>ne</i> (de acolo)	<i>né</i> (nici)
<i>da</i> (de la, de)	<i>dà</i> (a da)	<i>che</i> (care, ca să)	<i>ché</i> (pentru că)

În lucrarea de față, accentul este marcat la toate cuvintele în care acesta nu se află pe penultima silabă.

1.3 Eliziunea și apocoparea

Eliziunea

Eliziunea reprezintă suprimarea vocalei finale neaccentuate a unui cuvânt și înlocuirea ei cu un apostrof, atunci când cuvântul următor începe tot cu o vocală.

- ▶ **ia** **allergia** – l'allergia
- una a**utomobile – un'automobile

Eliziunea este obligatorie pentru:

- **articolul** hotărât (*de ambele genuri*) și pentru forma de feminin a articolului nehotărât:
 - ▶ l'al**ber**o, l'ascensore, l'èstero, l'isola, l'unità
 - un'avventura, un'illusione, un'estate

- unele **prepoziții** în combinație cu articolul

Respecting the Italian eni și cărți

l'uso dell'articolo
parto nell'acqua
proverbio sull'amore

▶ A se vedea tabelul de la pag. 36.

- prepoziția **da**

▶ d'altra parte, d'ora in poi, d'allora

- prepoziția **di**

▶ d'estate, d'epoca, d'argento

- adjectivele **bello, bella, santo, santa** și pronumele **quello, quella**

▶ un bell'avvenire, una bell'esperienza
Sant'Agostino, Sant'Anna
quell'uomo, quell'anima

▶ A se vedea mai multe despre aceste adjective la pag. 26.

- cuvintele **come** și **ci** înaintea vocalei **e**

▶ comè, comèra
cè, cèra

- pronumele neaccentuate **lo, la**

▶ L'ho fatto.
L'ha vista.

Atenție! Litera **h** nu se consideră consoană, aici fiind doar un simplu semn grafic.

- anumite locuțiuni

▶ nient'altro, mezz'ora, altr'anno, senz'altro, a quattr'occhi

Eliziunea poate fi și **facultativă** pentru:

- cuvintele **questo, questa, alcuna, ciascuna, nessuna, buona**, precum și în cazul adjectivului **grande** la ambele genuri

▶ quest'anno și questo anno
quest'amica și questa amica
alcun'opera și alcuna opera
ciascun'anàlisi și ciascuna anàlisi
nessun'idea și nessuna idea
buon'estate și buona estate
grand'amore și grande amore
grand'amica și grande amica

- la pronumele personale neaccentuate **mi, ti, si, ci, vi** urmate de un cuvânt care începe cu vocala **i**

▶ M'invita. și Mi invita.
T'indèbiti. și Ti indèbiti.
S'illumina. și Si illumina.

C'invidia. și Ci invidia.
V'irritate. și Vi irritate.

- adverbele **quando, anche** și **dove**

▶ quand'è
anch'io
dov'era

Apocoparea

Apocoparea este fenomenul prin care un cuvânt pierde vocalele **a, e, o** finale sau toată silaba finală, dacă aceasta este neaccentuată. Apocoparea poate avea loc la cuvinte care, din punct de vedere semantic, formează cu următorul cuvânt un tot unitar. Acest ultim cuvânt poate începe cu o vocală, dar și cu o consoană, cu excepția lui **z, x, gn, ps** și **s** în combinație cu o consoană. Spre deosebire de eliziune, apocoparea nu se marchează prin apostrof.

▶ aver letto

(un Breagna)

Apocoparea este cel mai des întâlnită la:

- Infinitivul trecut, la două infinitive succesive și în unele locuțiuni verbale cu verbul la infinitiv

▶ aver detto, esser nato

dover lavorare, voler vivere, poter uscire, saper parlare

far crescere, veder fare, sentir cantare

aver fame/sete, aver caldo/freddo, star bene, andar male etc.

- legarea substantivelor comune **suora** (călugăriță) și **frate** (călugăr) cu numele propriu

▶ suor Lucia, suor Agnese

Ira Ginepro, fra Antonio

- adverbul **ancora**

▶ ancor oggi, ancor adesso

- pronumele **quello** înaintea unei consoane

▶ quel cretino, quel libro

- legarea substantivelor comune **signore, dottore, igegnere, professore** de numele propriu

▶ signor Berlusconi, dottor House, ingegner Eiffel, professor Einstein

- adjectivul **buono** înaintea unei consoane și a unei vocale, precum și adjectivele **grande, santo** înaintea unui nume și **bello** înaintea unei consoane

▶ un buon lavoro, buon appetito

un gran successo, San Paolo, un bel film

▶ A se vedea mai multe despre aceste adjective la pag. 26.

Libris RO

- pronumele **alcuno, ciascuno** și **nessuno, tale, quale** înaintea unei

consoane și a unei vocale

- ▶ *alcun giorno, alcun obbligo*
ciascun bambino, ciascun uomo
nessun limite, nessun accesso ad Internet
un tal sistema, tal idiota
qual pensiero, qual anno

- adjectivele **peggiore, migliore**

- ▶ *la peggior malattia*
il miglior programma

- unele locuțiuni

- ▶ *amor proprio, per amor di giustizia*
in fin dei conti
ben fatto, ben trovato
mal di gola, mal d'auto
pian piano
a fior di pelle, a fior di terra

- proverbe sau versuri, din motive ritmice

- ▶ *L'appetito vien mangiando.*
rendere pan per focaccia

Pofta vine mâncând.
a răsplăti cu aceeași monedă

2 Substantivele

Substantivele italiene nu se declină. Au număr și gen, iar cazurile se exprimă cu ajutorul prepozițiilor.

▶ A se vedea cap. **Prepozițiile**, la pag. 114.

2.1 Genul substantivelor

Substantivele italiene pot fi de genul masculin sau feminin.

▶ 2.1.1 Genul masculin

De regulă, substantivele italiene de genul masculin se termină în **-o** și **-e**.

- ▶ *libro, punto, salto*
mare, cuore, motore

Un grup restrâns de substantive de genul masculin se termină în **-a**. Este vorba deosebi de substantivele de origine străină.

- ▶ *poeta, problema, dramma, cinema, pilota, pigiama*

Cuvintele de origine străină de genul masculin se termină adesea și în **consoană**.

- ▶ *computer, browser, manager, bar, picnic, gas, sport*

Câteva cuvinte de origine străină se termină și în **-i**.

- ▶ *alibi, brindisi, bisturi*

De genul masculin sunt cuvintele care indică:

- persoane de sex masculin
 - ▶ *signore, uomo, padre, zio*
- luni și zile
 - ▶ *aprile, dicembre, lunedì, sabato*

▶ **Excepție face denumirea zilei de duminică – domenica, care este de genul feminin.**

- lanțuri muntoase, munți și masivi vulcanici
 - ▶ *i Pirenei, gli Appennini, il Monte Bianco, il Gran Paradiso, il Vesuvio, lo Stromboli*

▶ **Dar: le Alpi, le Dolomiti, la Marmolada, l'Etna**

- râuri, mări, oceane, lacuri
 - ▶ *il Po, l'Arno, il Tirreno, l'Atlantico, il Pacifico, il Garda, il Trasimeno*

▶ **Foarte multe râuri străine sunt de genul feminin.**

- ▶ *la Loira, la Moldava*

- țări și regiuni (cu excepția țărilor și regiunilor terminate în **-a** sau **-de** neaccentuate)
 - ▶ *il Portogallo, il Canada, il Lazio, l'Abruzzo*

- puncte cardinale
 - ▶ *il nord, l'est, il sud, l'ovest*

- arbori
 - ▶ *il pioppo, l'abete, il melo*

- denumiri de metale, roci și elemente chimice
 - ▶ *l'oro, l'argento, il ferro, l'ossigeno*

▶ 2.1.2 Genul feminin

Substantivele italiene de genul feminin se termină cel mai frecvent în **-a** și **-e**.

- ▶ *casa, frequenza, pagina*
parte, moglie, valpe

Un grup restrâns de substantive de genul feminin sunt terminate în **-o** (de regulă, este vorba de cuvinte prescurtate) sau în **-ù**.

- ▶ *auto(mobile), moto(cicletta), foto(grafia), radio(fonia)*
virtù, gioventù